

Мацик Т.Ю.

студентка;

Мишко О.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ВПЛИВ ЕКСПАНСІЇ ІНОЗЕМНИХ ТНК НА УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ

Сьогодні світ опинився на порозі нового переділу, але не військово-політичного, а економічного, де головними гравцями будуть уже не держави і навіть не блоки країн, а головні транснаціональні корпорації (ТНК) найбільших промислово розвинених держав. Транснаціональна корпорація (transnational corporation, TNC) – велика фірма (або об'єднання фірм різних країн), що має закордонні активи (капіталовкладення) і надає сильний вплив на будь-яку сферу економіки (або декілька сфер) в міжнародному масштабі. В англійській літературі з міжнародної економіки для позначення міжнародних бізнес-організацій часто вживають також терміни «багатонаціональні фірми» (multinational firms – MNF) і «багатонаціональні корпорації» (multinational corporation – MNC), які використовуються як синоніми. За даними ООН, зараз у світі існує більш як 65 тис. ТНК, що контролюють понад 850 тис. афільованих зарубіжних компаній по всьому світу, у яких задіяно більш як 74 млн. чоловік. При цьому на території промислово розвинених держав розміщується понад 80% материнських компаній і близько 33% афільованих, у країнах, що розвиваються, – відповідно 19,5 і майже 50, у колишніх соціалістичних державах – приблизно 0,5 і 17% [1].

Як промислово розвинені країни, так і транснаціональні корпорації широко проявляються в економіці, політиці, у фінансово-інвестиційній, науково-технічній, інформаційній, військовій, технологічній, екологічній сферах. Для успішного забезпечення внутрішньо корпоративної політики ТНК створили свою, корпоративну ідеологію. Вони, як і великі держави, мають власні численні спецслужби, а зброєю, яку вони випускають, можна озброїти армію не однієї держави.

Оскільки за характером і формами прояву у світовій політиці й економіці дії ТНК багато в чому збігаються з діяльністю держав, то це дозволяє експертам заявляти про ідентичність дій і проявів ТНК та держав у глобальній політиці й економіці. В той же час можна вважати, що в майбутньому ТНК замінять національні держави в ролі основних об'єктів світового господарства. Зараз ТНК Сполучених Штатів Америки випереджають промислові й фінансові компанії інших країн та відіграють провідну роль у глобальних процесах і за характером, і за масштабами торгово-інвестиційної експансії. Цей розрив поступово скорочується за рахунок посилення позицій ТНК держав Західної Європи та Японії, а також появи транснаціональних корпорацій країн, що розвиваються [2].

До списку глобальних корпорацій, представлених на вітчизняному ринку можна віднести Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco та деякі інші ТНК [2]. Великі промислові концерни, такі як, наприклад, Westinghouse, ExxonMobil або General Electric, на українському ринку нажаль відсутні. Винятком є Mittal Steel, для якої її український актив – Криворіжсталь – проміжна, а не кінцева ланка виробничого ланцюга. Серед закордонних інвесторів найбільш інвестиційно-привабливими в Україні є такі галузі економіки: харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів – 15,7% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених до України; торгівля – 15,6%; фінансова сфера – 8,5%; машинобудування – 8,0%; транспорт – 7,6%; металургія та обробка металу – 5,4%; операції з нерухомістю – 4,6%; хімічна та нафтохімічна промисловість – 4,1% [3, с. 48-54].

Для світових ТНК привабливими в Україні є галузі з швидким обігом капіталу та з найменшим комерційним ризиком. Це фармацевтика, сфера торгівлі, харчова промисловість та фінансовий сектор. Для ТНК із США та країн Європейського Союзу також цікавим є інвестування для обслуговування підприємств з іноземними інвестиціями в інфраструктуру бізнес-послуг.

Окремо треба виділити компанії, що функціонують в нафтогазовій галузі України: у сфері нафтопереробки – російські «ЛУКОЙЛ», «ТНК», «Татнефть», «Славнефть», «Група Альянс», «ЮКОС» та казахстанська «Казахойл» («КазМунайГаз»); в сфері транспортування нафти – російські «Сургутнефтегаз», «Роснефть», «Транснефть», «Сибнефть»; у сфері поставок та транспортування газу – російські «Газпром» та «Ітера» [4].

Експансія іноземних ТНК вносить негативний вплив на ряд областей української економіки, наприклад, автомобілебудування, тютюнову і харчову промисловість. Експортні стратегії завоювання ринку домінують. Переважають ліцензійні та інвестиційні стратегії, орієнтовані на відтік коштів і отримання короткострокових прибутків. Застосовуються псевдоінвестиційні стратегії, які існують лише номінально для мінімізації митних відрахувань, а не для використання виробничого потенціалу України.

Досвід Венесуели, Китаю, Мексики, Росії, Індії, Індонезії та ін. свідчить про те, що національний капітал витримає конкуренцію з ТНК лише тоді, коли він сам структурується в потужні фінансово-промислові угруповання, які будуть аналогічними міжнародним і спроможними проводити активну зовнішньоекономічну політику. Для взаємодії з ТНК на світових ринках в Україні потрібно створити власні українські транснаціональні структури. В цьому напрямі деякі кроки вже зроблено.

На різних рівнях розглядається можливість створення в енергетичній галузі державної вертикально інтегрованої компанії «Нафта України» на базі «Укрнафти», ЗАТ «Укртатнафта» і НПК «Галичина», що мала б у своєму складі 700-800 АЗС і контролювала б до 15% ринку світлих нафтопродуктів країни [3, с. 48-54].

Шляхом залучення іноземних партнерів можливо прискорити процес створення українських ТНК у галузевому спектрі. На основі кооперування та

спеціалізації українські компанії у співробітництві з іноземними фірмами можуть вступати в стратегічні альянси та формувати спільні структури створенням міждержавних корпорацій.

Становлення українських ТНК перебуває на початковому етапі. В цілому, на нашу думку, доводиться визнати обмежені можливості України протистояти тиску іноземних ТНК. Таким чином, основне завдання – це створення власних конкурентоспроможних ТНК шляхом узгодження інтересів провідних корпорацій із стратегічними пріоритетами економіки України, а не протистояння впливу великих світових ТНК. Водночас, створення українських ТНК сприятиме інтеграції України у світову економіку та участі її в глобальних трансформаційних процесах, подальшому розвитку українських господарських структур, інтернаціоналізації їхнього виробництва й капіталу, дозволить певною мірою захистити національні економічні інтереси.

Список використаних джерел:

1. Транснаціональні корпорації та Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geograf.com.ua.
2. Щербак О.В. Діяльність ТНК в Україні та їх вплив на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geograf.com.ua.
3. Рокоча В.В. Транснаціональні корпорації / В.В. Рокоча, О.В. Плотніков, В.Є. Новицький. – К:Таксон, 2001. – 304 с.
4. Калініна О.А. Проблеми та перспективи розвитку транснаціональних корпорацій на ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dt.ua.

Мельник П.В.

студент,

Науковий керівник: Грішнова О.А.

доктор економічних наук, професор,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Трудовий потенціал країни накопичується місяцями, роками, поколіннями і визначає розвиток та становлення держави загалом, нового демократичного суспільства, так і кожного з нас в ролі працівника. У дослідженнях Світового банку, який взяв до уваги 192 країни, 64% економічного зростання в країнах з перехідною економікою пов'язане з людським та соціальним капіталом [1, с. 43].

Як засвідчує міжнародний досвід, саме інтеграція в Європейський Союз може надати досвід, знання, принципи та закони, які не допустять занепад та виведуть на новий рівень розвитку трудовий потенціал України, який є однією із головних запорок процвітання будь-якої держави.